

Ренета Николова:

## България страда от дефицит на справедливост

Сдружение "Клуб – Журналисти срещу корупцията" е едно от важните неща, които съм създала

28 април 2009 | Валентина Симеонова | 8 прочитания

С колеги го учредихме преди пет години – на 6 април. Събрахме се 25 човека съмишленици от 18 медии, плюс приятели и юристи. Решихме, че е дошло времето за неправителствена организация, чиито членове ще са хора, на които наистина им е омръзнало да стават свидетели на най-различни корупционни схеми. Тогава нямаше комуникация с антикорупционната правителствена комисия. Не се знаеше въобще какво тя работи, никаква прозрачност.

Извървахме сериозен път. Имаме и международно признание. Участваме в почти всички структури на неправителствения сектор. Наши представители – юристи, бяха включени в работните групи за два много важни проектозакона – за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси и за лобизма. Редовно юристи от нашия клуб участват в международни форуми. Работим прекрасно с ОЛАФ, със структурите на Европейската комисия и с редица международни антикорупционни организации.

Какво най-значимо постигнахме?

Въпреки че корупцията продължава да бъде много сериозен проблем за България, ние спомогнахме да има по-голяма прозрачност в работата на институциите и те да водят диалог с медиите. Подписахме споразумения за взаимодействие и сътрудничество с МВР, с правителствената антикорупционна комисия, с прокуратурата, с парламентарната комисия за борба с корупцията.

През първите една-две години по-голяма част от сигналите, които постъпваха в клуба ни, бяха анонимни. Днес очевидно хората ни имат доверие, защото много рядко някой ще скрие името си от нас.

След наша намеса бе арестуван лекар от "Пирогов" – анестезиолог, който поискал пари от родителите на дете. Обяснил, че той слагал упойките и от него зависело дали детето ще се събуди. Оплака ни се майката. Подадохме сигнал до МВР, там направиха каквото трябва и арестуваха рекетъора. Но не зная да е бил осъден.

За съжаление в повечето случаи това е резултатът. Ние сигнализираме, текат някакви проверки, някакви разследвания и след това, когато влязат в съда, нещата се блокират. Или се разтеглят във времето. А на бял свят се появява само един "резултат" – дефицит на справедливост.

Има хора, които ни се сърдят, че не сме им решили проблемите. Повечето обаче разбират, че членовете на "Клуб – Журналисти срещу корупцията" сме най-силни като средство за превенция. Не можем да арестуваме или пък да съдим, но за сметка на това "емоциите", които създаваме с намесата си в един или друг случай, определено не са приятни. За "белите якички" и техните покровители по високите етажи на властта, разбира се.

От миналата година се занимаваме с еврофондовете. Това според мен е тема номер едно за България. Ако в най-скоро време нещата не се променят, ще имаме големи проблеми и със средствата по кохезионния и структурните фондове. Аз искрено се надявам, че червеният картон, който Брюксел ни показа за парите по ФАР, САПАРД и ИСПА, вече е стреснал поне част от

администрацията. В противен случай, ако няма резултати – приключени дела и влезли в сила присъди, Европейският съюз наистина ще се умори от нас. И тогава последиците ще са много сериозни за страната.

Това с фондовете  
го няма по света...

За мен то е безцеремонно, нагло. Чували сме за други страни, в които също е имало нарушения и злоупотреби, но са взети мерки, съответните хора са наказани и кражбите са спрени. При нас проблемът е, че няма виновни. Не съм убедена, че всичките нарушения са били само с цел корупция и облагодетелстване. Една голяма част от тях са допуснати от некомпетентност и непознаване на правилата.

Ако някой се наеме да направи равностметка на това, какво е свършено в България с парите от предприєдинителните фондове, резултатът ще бъде... пълна катастрофа. А Брюксел има едно правило и то е желязно: при всяка злоупотреба със средства от еврофондовете, парите се възстановят на ЕС от бюджета на съответната държава.

Неотдавна бях в Испания по проект на клуба, реализиран по ОПАК. Испания е пример за това как една посттоталитарна държава може да успее в усвояването на фондовете и да дръпне страшно много напред. Срецах се с испански магистрати – прокурори и съдии, които са работили по случаи на измами. Те имат само два случая на злоупотреба във всички институции и ми ги цитираха. Аз обаче исках да разбера и друго – какво е нивото на корупция в тяхната съдебна система и как е организирана борбата срещу нея.

Три пъти зададох този въпрос и три пъти получих един и същ отговор: "Не разбираме какво ни питате." Значи това е нещо, което там не съществува.

В наказателния съд, където снимах, попитах същото. След порядъчно дълго замисляне ми отговориха, че се сещат за един случай – отпреди... 32 години.

България е основният  
"работодател" на ОЛАФ.

Според Ханс-Херман Брюнер – генералния директор на ОЛАФ – 10% от структурата работи само по случаи от България. Десет процента, а каква малка страна сме...

Законите ни помагат  
на далаверите.

Голяма част от тях са направени така, че буквално отварят широко вратата да се извършват престъпления. И накрая да няма наказани. Като че ли по този начин са написани законите. Мисля, че и това не е случайно. И това не е само мое мнение. Аз се занимавам точно с тази материя и повечето прокурори и съдии, с които говоря, смятат същото.

Парламентът е пълен  
със случайни хора.

Трябва да има някаква друга селекция, трябва да има промяна на избирателната система. Не може просто някакви хора, сложени в някакви листи, без да са се доказали и без никой да ги познава, да влизат в парламента и да решават какво да се случи със законите и с държавата.

Не бива депутатите да са зависими от партиите си до степен на прости

марионетки, "машинки за гласуване". В парламента трябва да има експерти, които да разсъждават и да гласуват рационално, като технократи и мениджъри. Хубаво е в законодателния орган да влязат и представители на неправителствения сектор, хора, които вече са се доказали, като са отстоявали и са се борили за гражданската си позиция. Аз не вярвам, че политическите партии биха направили такава крачка, но си струва идеята да се обмисли.

Безкрайно съм възмутена от това, което се случи със Закона за предотвратяване и разкриване на конфликт на интереси. Това е абсолютна подигравка и с българските граждани, и с европейските ни партньори. Чужденци идват тук и питат: "Работи ли вече законът?" Ами не. Не работи и няма да проработи, защото затова е написан и приет в този му вид – за да не работи.

Законът за лобизма също. Не зная вече кой по ред парламент се ослушва за приемането му. Направила съм десет предавания и няколко "кръгли маси" по темата. Нито един от участниците не каза, че този закон е вреден или маловажен. На практика обаче се случва точно обратното – партиите нямат никакво желание да има Закон за лобизма. И Закон за лобизма няма... А най-лошото е, че съпротивата срещу него тръгва от най-високо – от Народното събрание.

Ами магистратите?

Разговарях с Маргарит Маринов от Софийската градска прокуратура, който е командирован във ВКП и е наблюдаващ прокурор по делото за убийството на Маргин Борилски. Той ми даде френския обвинителен акт, двете български оправдателни присъди – на Шуменския окръжен съд и на Великотърновския апелативен съд. Не спях цяла нощ, защото не можах да повярвам, че е възможно български магистрати да изпишат толкова глупости в мотивите към оправдателните присъди. Само и само да пренебрегнат всички доказателства, изпратени от френските власти. Стана ми срамно!

Потресаващо е и че всички прокурори и съдии във Варна са отказали да се занимават с това дело. Как е възможно това да се случва? Прокурор Маринов сподели, че след втората оправдателна присъда при него е дошъл офицерът от посолството на Франция. Разговорът продължил около половин час, но французинът така и не успял да разбере какво и защо се случва по делото, а за довиждане възкликнал: "А бе вие, какви хора сте?"

Четиридесет и пет  
години тоталитаризъм  
не могат да не се отразят.

Или сме имали голям дефицит на свобода, или ценностната ни система е с вродени дефекти. Идеята за демокрация също не случи с носители – поради липса на традиции, воля или кураж, всичко се изроди страшно бързо. За двадесет години преход произведохме поне две поколения, които с право можем да наречем заблудени. Те не успяха да научат каква е разликата между доброто и злото, а и ние като че ли не отделихме достатъчно време да ги научим. Всеки се е хвърлил да прави пари или да оцелява. И цялата тази вълна на насилие, която ескалира... Това е и наша вина.

За бъдещето.

Чашата винаги е наполовина празна или наполовина пълна. Аз съм от хората, които я виждат наполовина пълна. Ако не бях оптимист, нямаше да се занимавам пет години с антикорупция в България. Така че има надежда – и тя е в младите хора. Трябва им просто подкрепа и добър пример във всички сфери.





С Айдан Уайт - генерален секретар на Международната федерация на

